

A že je treba dalje — po pogorelem gozdu, kjer lahko opazujem zanimivo sukcesijo: ožgana drevesa črnega bora postopoma spet zamenjuje nekdanja združba primoreškega gozda z gabrovcem, puhastim hrastom in malim jesenom.

Končno — Socerb (389 m). Tu nas čaka avtobus. V grad je vstop možen le s plačilom. A transverzalni žig je vseeno mogoče dobiti. Predlanskim sem prvič videla v skalnih stenah pod gradom Kugyjevo sanjsko rožo — Scabioso trento — trentski glavinec. Belo rumenkaste glavice cvetijo v poznem poletju in zgodnji jeseni.

PROBLEMATIČNO PLEZALIŠČE

Avtobus nas zapelje do Kastelca, potem pa jo mah-nemo čez Zadnji Kras proti Ospu. Pogled plava preko Slavnika, Kojnika, Slovenske Istre in Tinjana. Na pobočju, ki se strmo spušča proti Ospu, zaslišim glasove. Nedaleč od steze se odpre pogled na plezalno steno, imenovano Mačji kot. Pod mano je lepa, zelena, obdelana Osapska dolina, ki se izteka v Žaveljski zaliv, v hrib pripeta vasica ob meji pa je Prebeneg.

Že smo med hišami, sliši se godba na pihala. Pravkar se končuje slovesnost ob odprti meji. Lahko si še privežemo dušo s pločevinko piva, za ogled izvira Osapske Reke, ki je trenutno suha, pa ni več časa. V stenah nad Ospom je precej plezalcev, črne zaplate pa so zimzeleni sredozemski hrast črnika in lovor. Plezališče je neurejeno, sanitarij ni. Nekatere redke vrste ptičev, ki gnezdiijo v steni, so plezalci že pregnali. Že dolgo se križajo besedni in papirni meči naravovarstvenikov, planincev, plezalcev, vaščanov in še koga, a zaenkrat brez pametnega dogovora glede plezanja v Ospu in Kraškem robu.

Vračamo se. Utrujeni, zadovoljni, polni lepih vtisov. Kako lep je ta košček Krasa v bližini obale! Videli smo kraje ob meji. Naši ljudje živijo tod in kako prav je, da si vsaj ta dva dni lahko brez zapornic sežemo v roke. Živela odprta meja in naj ta lepi, skrivnostni košček slovenskega sveta ostane čist in neokrnjen!

V Kozini smo se poslovili od prijaznih gostiteljev in sklenili, da se še srečamo. Med vožnjo proti domu smo videli še velik požar, ki je nekaj dni divjal ob vznožju Vremščiće, dokler niso gasilec priskočile na pomoč nebeške sile z dežjem.

NAJ MI GORE NE ZAMERIJO, DA SEM MED NJIMI GLEDAL ŠE KAJ DRUGEGA

PRIKUPNA NEZNANKA POD VRŠIČEM

MILAN VOŠANK

Ugledal sem jo v prvih serpentinah nad Kočo na Gozdu. Bila je tam, malo pred mano, kar iznenada, kakor da se je hotela otresti gruče kolesarjev okrog sebe in biti sama. Videl sem, kako ji je bicikel zatrepetal na tlakovani cesti v levem ovinku, ki se je nanaglomoma strmo vzpel, da je morala stoje in z novo močjo še krepkeje pritisniti na pedala. In tedaj je pokazala vse svoje lepo, sloko telo, navidez, najbrž pa tudi v resnici v boju z vršiški klanci trdo in napeto do zadnje mišice, pa zato še tolikanj bolj oblikovano v pravih oblinah od širokih ramen navzdol do poudarjeno zaobljenih, kakor izklesanih bokov, ter dolge noge, stegna, ki so ji kakor zaplesala v sunkovitih ritmih, nekakšnih pregibih v boku, hitrega majanja gor in dol, sem ter tja; vse je bilo še bolj opazno, še bolj izrazito, ker si je kratke črne kolesarske hlače zavihala, potisnila visoko navzgor, bogve, ako ne morebiti zanalašč, v izzivanje bližnji kolesarski sosesi. Ali pa ji je bilo prevroče, kar pa ni bilo verjetno v že kar pretirano hladnem septembrskem jutru. Te preklemane črne hlače so se ji še zajedale, vtiskale noter, da je bil prizor za številno glasno sopečo moško družbo naokrog presenetljivo lepo mikaven. Njeno kolesarjenje, njeno naporno gibanje na poskočnem biciklu je bilo kakor dobro posnet kader v nežno erotičnem in zapeljivo privlačnem filmu s kulisami hladnih skalnatih gorá naokrog.

Takšno sem torej ugledal in ji sledil v serpentine noter pod Erjavčevo kočo, ko je tudi moj bicikel živahneje

zatrepetal in poskočil, saj kar nisem mogel odtrgati pogleda od njene podobe teh njenih dolgih nog, že kar modro pordelih v mrazu, pretesnih hlač ter njenih ritmičnih bokov, ko je med vožnjo vstajala in sedala. Pa od prsi, ramen in rok, odetih v modro tesno jopico, ki so se skupaj z glavo pod temno čelado, izpod katere so silili prameni črno rdečih las, sklanjali daleč naprej in tudi niso mogli biti povsem pri miru v svojem nenehnem gibanju na biciklu v brezkončnih klancih proti vrhu Vršiča.

In sedaj, ko sem takole tudi sam krepko in naporno pritiskal na pedala svojega bicikla, sedaj sem nenadoma v sebi zaznal tisto prikrito silo, tiho veselje in silno voljo, ki je iz mene pregnala vse bojzani, tesnobne občutke, ki so se me polotevali spodaj na startu v Kranjski Gori ter zatem noter proti Eriki in v prvih tazar-snih serpentinah pod Mihovim domom, kako bom zmogel ta trinajsti juriš in v družbi večstoglave množice zvečine dobro treniranih kolesarjev. Moral sem vzdržati ta svoj narekovani tempo, ta enakomerni ritem brez popuščanja. Šlo je tako, začutil sem pretok energije, tisto lepoto v dejanju, v dogajanju, v igri s samim seboj, s kolesarji naokrog... V igri, ki je prešla nadme z vso silovitostjo, ko sem se polno zavedel, kako mi telo in duša usklajeno delujeta v skupnem hopenju premagovanja velikih naporov, predvsem pa samega sebe, dvanaestkilometrskega kolesarjenja na visoki vršiški preval.

Tudi sloka dolgonoga kolesarka pred mano je bila, priznam, velik del te moje igre. Ali, kakor sem si zamišljal in izmišljal, že kar najine igre, kjer sem pač, kakopak, ta duet igral sam. Ali pa, vse je mogoče, je med nama le zaplavala energetska silnica, da je morebiti tudi ona, ta neznanka, začutila moj klic tihega občudovanja.

Naj se moja zgodba med domišljijo in resnico razpleta že kakorkoli, kolesarjenje iz Kranjske Gore na Vršič mi je bilo ta dan od tedaj, ko sem nad Kočo na Gozdu ugledal to dekle rdeče črnih las na rdečem biciklu, drugačno, lepše, prav v osrčju mojih prijetno bolečih čustvenih iger.

Na ta kolesarski juriš sem bil pripravljen. Za vajo — ali še bolje, za veselje ob športnem sožitju z naravo — sem raje izbiral krajše poti, toda vedno in čim dalje v hrib. Vrhovi ter gozdne in asfaltne ceste okrog doma pri Cerknškem jezeru, skrivnostni gozdnati Javorniki, čarovniška Slivnica, Vidovski hribi..., kolesarski izleti na visoke gore, dokler se da, nato hitro peš do vrha, od Snežnika do Pece, Olševe in Ratitovca, tako sem navadil svoje življenje skozi vse poletne mesece do zimskih smučin ob planinarjenju in plezanju v svoji, svojih hčera ali v prijateljski družbi na stalno iskanje novih in starih poti. Kjer je pogosto veliko lepega, da, tudi trpečega, za polnjenje velikega koša moje nemirne duše pa zmeraj tapravega.

Preko Vršiča se z biciklom podajam že nekaj let. Vedno potem nadaljujem pot v Trento, k Soči, od koder tako rad zavijem še v tiho Bavšico ter naprej med visokimi gorami in Koritnice in Predela. Doživeti kolesarski vzpon kot množični juriš na Vršič je seveda daleč od vseh mojih kolesarskih in gornjskih popotovanj, teh iger samote in malih družb, je pa zato vendarle svojevrsten preizkus volje in moči med sebi enakimi, boljšimi ali slabšimi v preverjanju tekmovalnega duha. Tudi zato rad prihajam na to in sorodne prireditve.

Na vsaki poti iščem še doživetij za zraven, za duha, sicer vse skupaj kaj hitro lahko postane le hoja, plezanje, smučanje ali vrtenje pedal na biciklu. Vse mi tokrat, to mrzlo sobotno jutro, nekako uspeva; ja, in to dekle pred mano. Tako se trudim za njo! Naj mi gore ne zamerijo, ko več gledam ta ramena in glavo in prsi in boke in druge obline, pa stegna te moje neznane kolesarke. Prav vsega mi le ne uspe posvetiti temu dekletu, ko mi gornjski duh v tolažbo in oproščanje morda ne pusti, da ne bi pogledal nazaj noter proti Krnici, na Škratlato ter tu zgoraj nad vršičko cesto na Goličice in Hudičev steber, pa na Skalno okno in večni obraz Ajdovske deklice v Prisanku. Dokler niso visoko na desni že vidni grebeni Nad Šitom glave in Mojstrovke.

Tako v tej svoji igri gledam gore in kolesarko, kolesarko in gore. Spominjam se kot s slik mnogih lepih doživetij z gorá, s planinskih stezá, iz plezalnih smeri, turnih smukov, kolesarskih poti... Ko doživetja vrtinca omarne, omotičnosti na poti k višku doživetja ni zmeraj; pogosto je kratko, ga pa vedno hrepenече iščemo in pričakujemo. Danes kolesarim na Vršič in čutim to svojo lahkotno uigranost; kaj ni bilo takšnih doživetij med plezanjem? Spomin mi išče, najde: italijanski Dolomiti,

Torre Venneccia, vzpon po smeri Andrich-Fae. Izsek iz zgodbe pravi: Po dveh urah vzpenjanja sva z Rokom na gruščnatih policah, po opisu sodeč pod enim od najlepših plezalnih mest v teh gorah. Preko polic splezava do razčlenjenih plati, do vstopa v veliko zajedo. Tu najdeva več, kakor sva pričakovala. Zares imenitno plezanje po široki razčlenjeni počti in preko manjših previsov! Skušam podaljšati te lepe trenutke, to plezalsko omamo: odprta in zračna stena, trdna skala, težave pete do šeste stopnje, telo in duša usklajeno delujeta v elementu strasti, kakor zasvojena na poti k bogovom... Pozabim na vse, na ves svet okoli sebe, posvetim se le skali in svojemu enakomernemu gibanju v njej. Plesu nad prepadi, kjer polno zaznam vso lepoto uplezanosti in alpinizma.

Tokrat sem na biciklu, na zadnjih strmih klancih pod Vršičem. A ne čutim enako kakor med tistim plezanjem v Torre Venneccia. Tudi tokrat je dan prelep, poln sonca, barv in miru po gorah naokoli. In moja neznana kolesarka je tu, brez katere pač ne zmorem! Še poganjam pedala za njo, pasem poglede na njenih gibih, pordelih stegnih, brazdah mednožja, prsih, ramenih, glavi, rokah..., na njej, dokler mi je v zadnjem ovinku že precej nad Erjavčevno kočo ne uspe prehiteti. Je tako mična kakor od zadaj tudi od spredaj? Ugledam od naporov skrčen obraz v trde, negibne poteze nad lepo napetimi prsmi, zardel obraz, zazrt nekam naprej, v zadnje desetine metrov našega juriša. Ne ozre se proti meni; ne zmore, noče? Vršička cesta pa že polagoma popušča, vse več je ljudi naokrog, prava veselica spodbujanja, da se prijetni občutki še bolj naseljujejo vame, da se napor s poti že kar pozablja in se spet ozrem po kolesarki. Sedaj uspem zaznati ves njen obraz — kakor spretno izklesan kamnit portret, zagledan nekam po svoje, v samosvojo igro, kjer pa poteze že dobivajo milejše, ženske, že kar dekliske izraze. Luštna je!

Na prelazu buči glasna glasba, ljudi je kar preveč, vse je tako, kakor da ne spada v ta prelestni svet. Zgoraj pa so jasne gore, večne in lepe s sinjo svetlobo po grebenih, kakor neprizadete v tem veselem trušču.

Luštno kolesarko spet ugledam tam na robu, v množici. Snela je čelado in dolge lase ima razsute po ramenih. Kolesarske hlače ima še vedno izzivalno potisnjene visoko gor. Šele sedaj prav zaznam, kako je velika in vitka. Drži svoj rdeči bicikel in se izgublja med ljudmi, nekam navzdol, v zavetrje, sama.

Obstojim na rušnatem bregu nad cesto, sredi nagrudenih koles in nemirnih kolesarjev, kakor da kar ne vem, kaj bi. Rad bi navzdol, rad bi videl nasmeh mojega neznanega dekleta, nadaljeval bi to najino ali bolj mojo igro, pa me v mrzlem vetru skozi prepotena oblačila boleče zazebe do kosti, da moram zbežati, odhiteti nazaj in poiskati nahrbtnik z oblačili.

Malo kasneje kolesarke ni bilo več. Pa mi ni do iskanja; in kaj bi razmišljal o zamujeni priložnosti! Zgodba o trinajstem kolesarskem jurišu na Vršič, ki mi je še kako polepšala dan in se mi zarísala v spomine, se mora tako izteči. Kakor mi je bicikel spet sproščeno in veselo stekel, sedaj nazaj navzdol v strme serpentine od Kranjske Gore.